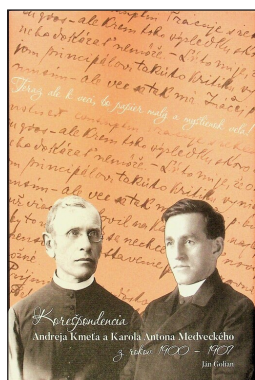

GOLIAN, Ján. *Teraz ale k veci, bo papier malý a myšlienok veľa! : korešpondencia Andreja Kmeťa a Karola Antona Medveckého z rokov 1900 – 1907*. Ružomberok: Society for Human studies, 2025. 287 s. ISBN 978-80-974339-8-7.

Publikácia *Teraz ale k veci, bo papier malý a myšlienok veľa! : korešpondencia Andreja Kmeťa a Karola Antona Medveckého z rokov 1900 – 1907* predstavuje edíciu prameňov, a to vzájomnej korešpondencie Andreja Kmeťa a Karola Antona Medveckého z uvedených rokov. Autor realizoval výskum vo viacerých inštitúciách, ako v Literárnom archíve Slovenskej národnej knižnice v Martine, v Archíve Spolku sv. Vojtecha v Trnave, Diecéznom archíve v Banskej Bystrici, Literárnom archíve Památnika národného písemníctvi v Prahe – resp. v Litoměřicích a i. No relevantný materiál nenašiel všade. Korešpondenciu spracoval v pozostalosti Andreja Kmeťa. Evidovaná je v Archíve Slovenského národného múzea

v Martine (t. j. SNM – Múzeum v Martine, Osobný fond Andreja Kmeťa).

Ide o ucelený knižný výstup autora, ktorý sa danej problematike venuje dlhodobo. V predhovore (s. 11) spomína tému vydania monografie *Detva* od Karola Antona Medveckého a možnosti ďalšieho výskumu vzťahov Andreja Kmeťa a Karola Antona Medveckého, vzájomnej korešpondencie, ktorá umožní prezentovať i jedinečný obraz vzťahov, národného hnutia či problémov v spoločnosti v danej dobe. Vzťah osobností si v tejto prezentovanej publikácii autor zaumienil sledovať hlavne na genéze kňazského, vedeckého a verejného pôsobenia K. A. Medveckého, na jeho kariére, ktorá odráža vzťah s A. Kmeťom. Ten bol jeho spolupútnikom, radcom, ochrancom i inšpirátorom (s. 13). V úvode (s. 13 – 19) predstavil J. Golian obsah knihy, poukázal práve na niekoľko udalostí, momentov v živote Medveckého (ako boli zmeny pôsobiska, preloženie do iných farností). Širší priestor ponechal historiografickému exkurzu a zhodnoteniu doterajšej spisby, reflexii osobností v tej-ktorej oblasti ich profilácie a angažovania sa.

Vzťah Andreja Kmeťa a Karola Antona Medveckého na základe ich vzájomnej korešpondencie (s. 21 – 57) predstavil autor štúdie v širších kontextoch doby, využívajúc aj iné primárne pramene, literatúru. Ich vzájomný príbeh je radený chronologicko-tematicky, počnúc možnými okolnosťami a prvými stretnutiami či kontaktovaním sa už v 90. rokoch 19. storočia. Rozoberá aj pôsobenie K. A. Medveckého vo farnosti Detva, systematické národopisné skúmanie lokality, publikačné (edičné) aktivity a úlohu A. Kmeťa v tejto oblasti, ako aj pri ďalších témach výskumov. Materiálnu pomoc Kmeťa Medveckému možno sledovať napríklad pri nadobudnutí fonografu, kde bol súčinný aj František R. Osvald (s. 40 – 41). Medvecký zariadenie zakúpil a použil ho na zhotovovanie nahrávok. Autor neopomenul ani vykonštruované obvinenie, fabulácie, ktoré boli spojené s panslavizmom i používaním fonografu; opísal pozíciu Medveckého v diecéze, jeho pôsobiská. Osobitný priestor venuje oblasti národného hnutia, prepojeniu na Muzeálnu slovenskú spoločnosť, na čele ktorej obaja postupne stáli. Výsledky výskumu načrtol v závere (s. 59 – 60).

Metodiku a postup pri spracovaní edície korešpondencie autor zaradil do edičnej poznámky (s. 63 – 64). Pri edícii listov vo viacerých kategóriách upravoval gramatic-

ký princíp. Z jazykovej stránky do prepisu zasahoval minimálne, a to hlavne vzhľadom na zrozumiteľnosť textu a jeho čiastočné zosúladenie so súčasnými Pravidlami slovenského pravopisu (napr. pri gramatike, interpunkcii, prepise litier, archaizmoch a ich ekvivalentoch a i., čo si aj odôvodnil). Na zváženie by bolo ponechať texty paleograficky v podobe originálu, čo by umožnilo aj ďalší, napr. lingvistický výskum. Prepis každého listu začína záhlavím. Každý list je očíslovaný (arabská čísla), obsahuje meno autora a adresáta, miesto vzniku a dátum. Tak je radený prepis originálu. Editor konštatoval, že text nie je redakčne zjednotený (niektoré listy začínajú oslovením, iné miestom vzniku a dátumom a ďalšie pozdravom alebo iným spôsobom). Doplnenia, zrekonštruované miesta, iniciály alebo dátumy uvádzal v hranatej zátvorke, čo doplniť nevedel uviedol primerane podobne a s doplnením o otáznik. Vyskytnuté doplnky nad slovami a na okrajoch pôvodných listov uvádzal napríklad do poznámok, resp. na konci daného listu s vysvetlením. Podčiarknuté časti ponechal zvýraznené aj v prepisoch. Listy sú doplnené o komentáre, vysvetlivky (formou poznámok pod čiarou).

Zoznam sprístupnených listov je sprehľadnený. Pri každom liste je uvedené číslo, autor, adresát, miesto vzniku a dátum (s. 65 – 67). Na ich základe vidíme, že A. Kmeť písal listy z Prenčova a od roku 1906 z Martina (Turčiansky Sv. Martin), A. K. Medvecký napríklad z Detvy, Krupiny, Jastrabej, zdržiaval sa aj v obciach Veľké Pole, Beňuš, Donovaly, Brehy a Prochot. Následne sú radené edované listy Andreja Kmeťa a Karola Antona Medveckého (s. 69 – 268). Pre lepšiu orientáciu je publikácia doplnená o menný register.

Publikáciu J. Goliana hodnotím ako prínosnú. Prezентuje aktuálny stav výskumu. Hoci sa autorovi nepodarilo do edície zaradiť všetky listy osobností, niektoré boli najskôr zničené (možno samotným Medveckým v období perzekúcie, s. 11), stratili sa/neboli doručené (pre zmenu pôsobiska, nezastihnutie, s. 60) a časť príbehu chýba, sledovaný cieľ publikácia splnila. Problematika je predstavená v širšom historickom kontexte. Autor nezabudol ani na analytickejšiu časť a ich vzájomný vzťah predstavil v rozsiahlejšej štúdii, ktorá predchádza edovaným listom.

Publikácia sprístupňuje relevantnú pramennú bázu – 127 listov, ktoré sa zachovali z rokov 1900 – 1907, a ktoré odкрývajú vzájomný vzťah osobností – dvoch katolíckych kňazov, a to v pracovnom rozhraní, ako aj v ľudskom rozmere i sociálnych väzbách. Odrážajú politické, národné i cirkevné pomery v Uhorsku. Badateľ akoby otcovsko-synovské vzťahy (pre ich vekový rozdiel), časom sa z nich stali priatelia, čo potvrdzuje aj charakter ich vzájomnej korešpondencie. Čitateľ sa na základe prameňov vráti do doby ich vzniku, sleduje vnútorný svet, hodnoty, postoje a reakcie oboch osobností.

Marcela Domenová